

УДК 342.9

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В УКРАЇНІ**
**FEATURES OF ADMINISTRATIVE LEGAL STATUS OF PUBLIC ASSOCIATIONS
OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS ORIENTATION IN UKRAINE**

Журба М.А.,
*аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Здійснено аналіз адміністративно-правового статусу громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості та визначено їх роль у зміцненні фізичного здоров'я, соціального благополуччя, соціально-економічного та гуманітарного потенціалу нації. Здійснено класифікацію громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості. Розкрито сутність, ознак та предмет діяльності громадських об'єднань у сфері фізичної культури і спорту, яка являє собою систему правового, організаційного та соціального характеру, встановлену адміністративно-правовими нормами, що містять дозволи, заборони і приписи, порядок взаємодії суб'єктів та об'єктів державного управління у сфері діяльності громадських об'єднань, з метою врегулювання й оптимізації управлінських процесів у цій сфері. Вказано на недоліки у площині взаємодії органів державної влади з громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості.

Ключові слова: державне управління, громадське управління, адміністративно-правовий статус, фізична культура і спорт, громадські об'єднання, громадські організації.

Осуществлен анализ административно-правового статуса общественных объединений физкультурно-спортивного направления, и определена их роль в укреплении физического здоровья, социального благополучия, социально-экономического и гуманитарного потенциала нации. Осуществлена классификация общественных организаций физкультурно-спортивной направленности. Раскрыта сущность, признаки и предмет деятельности общественных объединений в сфере физической культуры и спорта, которая представляет собой систему правового, организационного и социального характера, установленную административно-правовыми нормами, содержащими разрешения, запреты и предписания, порядок взаимодействия субъектов и объектов государственного управления в сфере деятельности общественных объединений с целью урегулирования и оптимизации управленческих процессов в этой сфере. Указаны недостатки в плоскости взаимодействия органов государственной власти с общественными объединениями физкультурно-спортивного направления.

Ключевые слова: государственное управление, общественное управление, административно-правовой статус, физическая культура и спорт, общественные объединения, общественные организации.

The analysis of the administrative and legal status of public associations of physical culture and sports has been carried out and their role in strengthening physical health, social well-being, social and economic and humanitarian potential of the nation is determined. Classification of public organizations of physical culture and sports has been carried out. The essence, signs and subject of activity of public associations in the sphere of physical culture and sports are revealed. It is a legal, organizational and social system established by administrative and legal norms, containing permits, prohibitions and orders, the procedure for interaction of subjects and public administration objects in the sphere of the activity of public associations, with the purpose of regulation and optimization of managerial processes in this sphere. The shortcomings in the interaction of public authorities with public associations of physical culture and sports are pointed out.

Key words: public administration, public management, administrative and legal status, physical culture and sport, associations, non-governmental organizations.

Постановка проблеми. У галузі фізичної культури і спорту одночасно з функціонуванням державного та муніципального рівнів у галузі фізичної культури і спорту є ще недержавний рівень, представлений громадськими об'єднаннями фізкультурно-оздоровчого та спортивного спрямування. Це Національний олімпійський комітет України, Національний комітет спорту інвалідів, національні федерації з олімпійських видів спорту (їх в Україні 38), національні федерації з неолімпійських видів спорту (їх в Україні 65), фізкультурно-оздоровчі товариства, асоціації, союзи клуби, спортивні фонди [1; 2]. Станом на початок 2015 р. в Україні їх налічується 4 993 (це 7,4% від загальної кількості громадських організацій в Україні за той самий період) [3].

Стан опрацювання. Варто зазначити, що законодавство України та вітчизняні науковці для характеристики поняття «громадські об'єднання» використовують поняття «недержавні громадські організації», «громадська організація», «неурядова організація», «недержавна організація», «некомерційна організація», «неприбуткова організація», «непідприємницька організація» тощо. Зазвичай вони вживаються як тотожні чи синонімічні. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань в Україні був предметом дослідження Є. Додіної, І. Личенко, О. Моргунова, О. Остапенко, М. Цювок, підхода яких до визначення його поняття та елементів різняться. Стосовно питання про особливості адміністративно-правового статусу громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості в Україні варто зазначити, що воно є малодослідженим.

Мета статті полягає у дослідженні проблемних питань адміністративно-правового статусу громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості та визначенні їх ролі у зміцненні фізичного здоров'я, соціального благополуччя, соціально-економічного та гуманітарного потенціалу нації.

Виклад основного матеріалу. Державна політика у сфері фізичної культури і спорту ґрунтується на засадах забезпечення підтримки громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості (ст. 4). Держава залучає їх до виконання державних програм і заходів із питань фізичної культури та спорту, взаємодіє з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності фізкультурно-оздоровчих закладів шляхом надання організаційної, методичної та іншої допомоги [4].

Під державним управлінням пропонується розуміти внутрішню організаційну діяльність державних органів, спрямовану на регулювання суспільних відносин у різних сферах державної політики з метою задоволення соціально-економічних, політичних та інших інтересів. Отже, основна особливість державного управління полягає в тому, що його суб'єктами, як правило, є державні органи. Відповідно, суб'єктами самоврядного (муніципального) управління є органи місцевого самоврядування; громадського управління – громадські організа-

ції, інші об'єднання громадян, окремі громадяни; корпоративного – органи господарських товариств і об'єднань підприємств [5, с. 9].

Стратегічною метою державного реформування з надання фізкультурно-спортивних послуг визначається підвищення рівня здоров'я населення, підтримка високої працездатності людей, профілактика різних соціальних явищ, реалізація забезпечення конституційної гарантії права громадян на рівний доступ до занять фізичною культурою і спортом [6, с. 196]. Значну роль у цьому процесі має бути відведено громадському управлінню, недержавним (громадським) об'єднанням.

У стратегічній програмі «Політика. Здоров'я-2020» [7] до системи охорони суспільного здоров'я, в орбіту якого включаються і суб'єкти надання фізкультурно-спортивних послуг, зазначається, що для реалізації ефективної спільної політики необхідно залучити всі компоненти державного управління, а також колективні зусилля усього суспільства на основі використання міжсекторальних підходів. Програма також пропонує нові форми стратегічного керівництва в інтересах здоров'я, згідно з яким турбота про здоров'я і благополуччя громадян розглядається як сфера відповідальності усього суспільства і держави, а також всіляко підтримує активну участь громадськості у формуванні та реалізації стратегій. Важливою є участь у цьому процесі (на всіх рівнях стратегічного керівництва – від глобального до місцевого) громадян, громадських організацій, які формують громадянське суспільство.

На підставі соціологічних досліджень доведено, що на побудову системи охорони суспільного здоров'я та утвердження здорового способу життя впливають активні навички та спортивні практики, розвиток та поширення активних видів дозвілля серед населення і що це є основною передумовою становлення громадянського суспільства в Україні [8, с. 264].

На важливість недержавного (громадського) сектора національного та міжнародного рівнів у розвитку фізичної культури і спорту звертається увага у багатьох міжнародних документах. При цьому зазначається, що успішна національна політика у сфері фізичної культури і спорту має покладатися на тісне співробітництво між учасниками (сторонами) вироблення та реалізації цієї політики: «Необхідним є існування партнерських зв'язків і відносин, проведення єдиної політики та керівництва <...> із залученням неурядових організацій, громадянського суспільства та приватного сектору до планів і програм» [9].

Зазначається, що регулювання є специфічним видом діяльності, предметом якої є діяльність інших людей з метою її впорядкування, тобто підпорядкування правилам (нормам), встановленим тими, хто здійснює регулювання [10]. Держава через систему нормативно-правових приписів здійснює регулювання діяльності усіх без винятку суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту, зокрема різних громадських об'єднань. Щодо ст. 3 Закону України «Про

фізичну культуру і спорт», одним зі шляхів забезпечення прав громадян у сфері фізичної культури і спорту є об'єднання громадян фізкультурно-спортивної спрямованості. Закон містить визначення таких організацій: це об'єднання громадян, яке створюється з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту.

Громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості можуть бути класифіковані за кількома підставами:

– залежно від виду спорту: всеукраїнські громадські організації з олімпійських видів спорту; всеукраїнські громадські організації з неолімпійських видів спорту; громадські організації зі спорту інвалідів (ст. 1);

– залежно від сфери, де вони реалізують свою діяльність, наприклад, сприяють: фізичній підготовці відповідних військовослужбовців та працівників; розвитку фізичної культури і спорту серед сільського населення та працівників агропромислових підприємств; розвитку фізичної культури і спорту в підпорядкованих йому навчальних закладах та стаціонарних установах соціального обслуговування, зокрема для інвалідів розвитку фізичної культури і спорту за місцем роботи та проживання громадян (ст. 6). Наприклад, до основних завдань громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості учнів та студентів належать: залучення учнів та студентів у позанавчальний час до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах; організація і проведення спортивних змагань серед учнів та студентів; забезпечення участі учнів та студентів у відповідних міжнародних спортивних змаганнях (ст. 21);

– залежно від організаційно-правової форми діяльності: зі статусом юридичної особи (громадські спілки) чи без такого статусу (громадські об'єднання) (ст. 9);

– за географічним критерієм: всеукраїнські фізкультурно-спортивні товариства та місцеві фізкультурно-спортивні товариства (ст. 19). Місцеві громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості – це організації, які діють на території району, міста, тобто на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Наприклад, у Харкові діють 24 спортивні федерації.

На доктринальному рівні громадські організації (об'єднання) віднесено до колективних суб'єктів адміністративного права. На законодавчому рівні (ст. 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт») до суб'єктів сфери фізичної культури і спорту належать фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність із метою розвитку фізичної культури і спорту: це – фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени, фахівці сфери фізичної культури і спорту, заклади фізичної культури і спорту, відповідні органи влади.

Діяльність громадських об'єднань, зокрема у сфері фізичної культури і спорту, являє собою систему правового, організаційного та соціального характеру,

встановлену адміністративно-правовими нормами, що містять дозволи, заборони і приписи, порядок взаємодії суб'єктів та об'єктів державного управління у сфері діяльності громадських об'єднань, із метою врегулювання й оптимізації управлінських процесів у цій сфері. В. Чорний та Ю. Олефіренко у структурі адміністративно-правового становища громадських об'єднань виокремлюють такі елементи: конституційні принципи утворення та діяльності, права та обов'язки, відповідальність громадського об'єднання, адміністративно-правові гарантії їхньої діяльності на основі критеріїв класифікації громадських об'єднань (характер безпосередніх завдань, сфера і територія діяльності громадського об'єднання, мета створення громадського об'єднання, функції громадських об'єднань тощо), визначають форми і методи діяльності громадського об'єднання [11, с. 248]. Є. Додіна визначає адміністративно-правовий статус громадської організації як правове положення громадської організації у відносинах із суб'єктами виконавчої влади, врегульоване нормами конституційного та адміністративного права. Адміністративно-правовий статус громадських організацій розглядається як частина загального правового статусу громадських організацій [12, с. 8].

Адміністративно-правовий статус громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості базується на статуті (ст. 9 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт», ст. 8 ЗУ «Про громадські об'єднання»), які діють на підставі статуту (положення) та реєструються у встановленому порядку.

Законодавством України визначено підстави і порядок створення громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості. Так, громадське об'єднання, яке має намір здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи, підлягає реєстрації в порядку, визначеному ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [13], з урахуванням особливостей, установлених ЗУ «Про громадські об'єднання» [14]. Відповідно до ст. 17 цього Закону, всі громадські формування реєструються Мінюстом України та його територіальними органами.

У зв'язку з ліквідацією районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції 27 квітня 2016 р. Урядом прийнято постанову № 326 «Про внесення змін до п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 99» [15], якою підтримано пропозицію Міністерства юстиції України щодо покладання виконання функцій із державної реєстрації громадських об'єднань їх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, місцевих та первинних професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих організацій роботодавців та їх об'єднань, із підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання на відповідні Головні територіальні

управління юстиції в областях та місті Києві. Так, єдиним суб'єктом державної реєстрації громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості, що мають статус юридичної особи, є Головне територіальне управління юстиції в Одеській області.

Для громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, відповідно до ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», Міністерством юстиції України розроблено Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи [16], який передбачає, що процедура їх державної реєстрації може проводитися за заявою заявника шляхом звернення до фронт-офісів, зокрема, до центрів надання адміністративних послуг, утворених відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», що забезпечують прийняття та видачу відповідно до цього Порядку документів під час державної реєстрації. Центри надання адміністративних послуг передають заяву та електронні копії оригіналів документів для державної реєстрації, виготовлені шляхом сканування, у передбачених Законом випадках, Міністерству юстиції України або його територіальним органам за місцезнаходженням громадського формування. Таким чином, законодавством у сфері державної реєстрації врегульовано питання державної реєстрації громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості, що не мають статусу юридичної особи, за участю центрів надання адміністративних послуг.

Так, надання спортивній федерації статусу національної чи позбавлення її такого статусу здійснюється відповідно до постанови КМУ від 18 січня 2012 р. «Про надання на конкурсних засадах спортивній федерації статусу національної та позбавлення такого статусу» [17], та відбувається за такими кваліфікаційними вимогами до учасників конкурсу: розвиток відповідного виду (видів) спорту на території України; членство у відповідній міжнародній спортивній федерації, включеної до переліку, що затверджується Мінмолодьспортом з урахуванням пропозицій Національного олімпійського комітету, Спортивного комітету, Національного комітету спорту інвалідів; організація і проведення офіційних міжнародних та всеукраїнських змагань; наявність кваліфікованих кадрів (спортсмени, тренери, судді та фахівці, що мають відповідну кваліфікацію і досвід роботи); наявність необхідної матеріально-технічної та інформаційної бази, організаційно-методичного забезпечення. Так, спортивних федерацій з олімпійських видів спорту зі статусом національної спортивної федерації в Україні налічується 38, спортивних федерацій із неолімпійських видів спорту зі статусом національної спортивної федерації – 65. Кожна з цих федерацій є суб'єктом локальної нормотворчості. Вони розробляють відповідні регламенти, статuti, правила змагань тощо, базуючись на актах міжнародних спортивних організацій.

Також державне управління галуззю фізичної культури і спорту здійснюється шляхом прямого

фінансування її суб'єктів на різних рівнях та шляхом встановлення сприятливих умов для їх функціонування. Наприклад, якщо держава у законодавчих та нормативних актах передбачає пільгове оподаткування та кредитування, часткове або повне звільнення від сплати митних зборів, це фактично еквівалентно наданню фінансової допомоги, оскільки дає змогу працювати спортивно-оздоровчим організаціям на більш вигідних економічних умовах, прямо брати участь у будівництві стадіонів, басейнів, спортивних і туристичних комплексів, обслуговувати великі змагання [18, с. 97].

До створення встановлення сприятливих умов для громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості варто віднести набуття з 1 січня 2017 р. чинності нормативно-правових приписів, що містяться у Податковому кодексі України [19], відповідно до яких, неприбуткові організації (до них належать громадські об'єднання), не є платниками податку на прибуток за умови, якщо вона відповідає встановленим вимогам. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2015 р. № 496 затверджено перелік баз олімпійської та паралімпійської підготовки, що звільняються від сплати земельного податку [20].

Виокремлюють недоліки у площині взаємодії органів державної влади з громадськими об'єднаннями загалом та громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості зокрема: 1) відсутність концептуального бачення державної політики координації та поєднання зусиль різних органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських об'єднань щодо впровадження здорового способу життя; 2) незважаючи на прийняття у 2012 р. нового базового ЗУ «Про громадські об'єднання», що відповідає європейським стандартам у цій сфері, існують проблеми щодо його реалізації, а також узгодження з низкою нормативно-правових актів підзаконного характеру; 3) недостатність державного фінансування суспільно корисних ініціатив громадських об'єднань, нерациональний та непрозорий характер його розподілу; 4) недостатня кількість та недоступність для населення об'єктів інфраструктури для занять спортом та оздоровчими практиками, неналежний стан їхньої підтримки та неефективне використання; 5) недостатній доступ до ЗМІ представників громадських об'єднань та рухів, що пропагують та практикують здоровий спосіб життя [21].

Недосконалість механізму взаємодії органів державної влади з громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості не сприяє зміцненню фізичного здоров'я, соціального благополуччя, соціально-економічного та гуманітарного потенціалу нації. За рейтингом країн світу з ефективності систем охорони здоров'я у 2014 р. (за такими показниками, як середня очікувана тривалість життя при народженні; державні витрати на охорону здоров'я у вигляді відсотка від ВВП на душу населення; вартість медичних послуг у перерахунку на душу населення), Україну в нього взагалі не включено. За рейтингом стану здоров'я жителів різних

держав 2012 р., зі 145 країн Україна посіла 99 місце. Цей показник має динаміку зменшення. Україна також посідає одне з останніх місць серед європейських країн із залучення населення країни до занять фізичною культурою і спортом (приблизно 13%). Одним зі шляхів виходу з ситуації, що склалася, є більш вагома фінансова підтримка з боку держави громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості.

Висновки. Варто зазначити, що в Україні недооцінено роль громадського управління у сфері фізичної культури і спорту. Це перешкоджає використанню потенціалу громадських організацій та їхньої взаємодії з органами державної влади з питань утвердження розвитку цієї вкрай важливої сфери, не сприяє зміцненню фізичного здоров'я, соціального благополуччя, соціально-економічного та гуманітарного потенціалу нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інформація щодо спортивних федерацій з олімпійських видів спорту зі статусом національної спортивної федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2015/11/25/5/stat_nac_ol.pdf.
2. Інформація щодо спортивних федерацій з неолімпійських видів спорту зі статусом національної спортивної федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2014/12/31/1/per_feder.pdf.
3. Результати діяльності громадських організацій у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/express/expres_u.html.
4. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3809-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Адміністративне право України : підручник / за ред. Ю. Битяка. – Київ : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
6. Рибич І. Організаційно-правові механізми управління системою надання фізкультурно-спортивних послуг у державі / І. Рибич // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – Вип. 42. – С. 191–197.
7. Здоровье–2020. Основы европейской политики в поддержку действий всего государства и общества в интересах здоровья и благополучия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://autta.org.ua/files/files/Health2020-Short-Rus.pdf>.
8. Резнік О. Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації / О. Резнік. – К.: Інститут соціології НАН України, 2011. – 336 с.
9. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ: обновление 2005 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/87884/RC55_rdoc08.pdf?ua=1
10. Солодкая М. Сущность управления и проблема управляемости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://credonew.ru/content/view/52/22>
11. Чорна В. Правовий статус громадських об'єднань / В. Чорна, Ю. Олєфіренко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 7. – С. 247–249.
12. Додіна Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / Є. Додіна. – О., 2002. – 23 с.
13. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України у редакції від 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
14. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
15. Про внесення змін до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. №99 : Постанова Кабінету Міністрів України № 326 від 27 квітня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/326-2016-p
16. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи : Наказ Міністерства юстиції України від 9 лютого 2016 р. № 359/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16>.
17. Положення про надання на конкурсних засадах спортивній федерації статусу національної та позбавлення такого статусу : Постанова Кабінету Міністрів України 18 січня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 5. – Ст. 172.
18. Стахів І. Фінансування спортивно-оздоровчих послуг / І. Стахів // Вісник КНТЕУ. – 2015. – № 2. – С. 95–102.
19. Податковий кодекс України : прийнятий 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
20. Про затвердження переліку баз олімпійської та паралімпійської підготовки, що звільняються від сплати земельного податку : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2015 р. № 496 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 60. – Ст. 1962.
21. Опалько Ю. Роль громадських об'єднань та рухів в утвердженні здорового способу життя: напрями оптимізації взаємодії з органами державної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1040/>.